

ฆราวาสธรรม 4 ประเภท: การป้องกันการทุจริตอย่างยั่งยืน*

Garāvāsa Dhamma: Sustainable Corruption Prevention

พินิจ หอมสมบัติ, พระปลัดภักธวัฒน์ สีเลเตโช¹ และสาธิต ปุณาสรณ์²

Phitsanu Homsombat, Phrapalad Phakharat Siltecho and Saard Poonasron

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์อโศกพระเกียรติกาฬสินธุ์²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kean Campus, Thailand

Mahamakut Buddhist University, Kalasin Buddhist College, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ph25272521@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการนำหลักธรรมในการดำเนินชีวิตที่เรียกว่า “ฆราวาสธรรม 4 ในการป้องกันการทุจริต” เป็นหลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือน ประกอบด้วย 4 ประการ คือ สัจจะ การประพฤติด้วยความสุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง พูดความจริง มีความจริงใจต่อหน้าที่ การงานของตน ทมะ การฝึกฝนอบรมตนเอง และข่มใจตนเองไม่ให้ไปยึดติดกับอบายมุข คือความโลภอยากได้ อยากมีในสิ่งที่ไม่ใช่ของของตน ความโกรธ ความหลง มีการปรับปรุงตัวทั้งในด้านจิตใจ และการกระทำ ด้วยปัญญาเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในหน้าที่การงานหรือสิ่งที่กระทำอยู่นั้น ชันติ ความอดทน ในที่นี้หมายถึง อดทนต่อกิเลส ต่อสิ่งชั่วร้าย ต่อราคะที่จะเข้ามาครอบงำจิตใจของตนไม่ให้หลงไปกระทำ ความผิन्नๆ อดกลั้นต่อปัญหาอุปสรรค รวมถึงสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาทางใจ อาทิ ความยากลำบากในการงาน คำตำหนิจากผู้อื่น และจากะ การสละ ในที่นี้รวมถึงการสละกิเลส สละอารมณ์ออกไปจากใจของตน ไม่ยึดมั่นถือมั่น ต่อสิ่งที่เข้ามาช่วยจิตใจของเรา ความเสียสละจากความสุข และผลประโยชน์ของตน รวมถึงการละจากกิเลส ทำให้เป็นผู้ที่มีความใจกว้าง รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และพร้อมที่จะเผชิญกับความทุกข์ร่วมกับผู้อื่น

คำสำคัญ: ฆราวาสธรรม; การป้องกันการทุจริต

*ได้รับบทความ: 20 พฤศจิกายน 2563; แก้ไขบทความ: 17 มีนาคม 2564; ตอรับตีพิมพ์: 22 มิถุนายน 2564

Received: November 29, 2020; Revised: March 17, 2021; Accepted: June 22, 2021

Abstract

This academic article aims to present the principle of living is called "4 lay principles" is the principle of the householder, which has 4 points: 1. Truth is acting with integrity, not corrupt, not deceitful, telling the truth, and being honest in his work duties. Their 2. Thma is self training. And restrained himself from becoming clinged to evil Is greedy to have things that are not their own, anger, delusions, have both mental and intellectual improvements to improve the flaws in their work or actions. 3. Khanti is patience. Here it means to endure the temptation. To the sensuality that will take over the mind of their own, not to go astray to commit that offense Including things that are not desirable mentally, such as difficulty in work. Curse from others 4. Jaga is this sacrifice, including the reluctance, the relentless emotion of one's heart not clinging to the things that provoke our minds. Sacrifice from happiness and his own interests, including his departure from passion, makes him open-minded. Know how to be generous and ready to face suffering with others.

Keywords: secular theology; Fraud prevention

1. บทนำ

ปัญหาการทุจริตถือได้ว่าเป็นปัญหาทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งปัญหานี้ยังไม่มีทีท่าว่าจะหมดไป อีกทั้งยังทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่าประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ความทันสมัย มีระบบการบริหารราชการสมัยใหม่ มีการรณรงค์จากองค์กรของรัฐ ที่เห็นพ้องกันว่า การทุจริตเป็นปัญหาที่นำไปสู่ความยากจน และเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริงสำหรับประเทศไทยนั้น เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า ปัญหาเรื่องการ ทุจริตที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมาช้านานจนฝังรากลึก และพบเกือบทุกกลุ่มอาชีพ

ในสังคมไทยเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมาอย่างยาวนานหรือกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยไปแล้วสาเหตุของปัญหาที่พบ คือการทุจริตเป็นประเพณีนิยมปฏิบัติที่มีมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิม ยังคงมีอิทธิพลต่อความคิดของคนในปัจจุบันอยู่ค่อนข้างมาก ฉะนั้น พฤติกรรมการปฏิบัติของข้าราชการจึงไม่สอดคล้องกับแนวความคิดของการเป็นข้าราชการสมัยใหม่ การฉ้อราษฎร์บังหลวงของข้าราชการด้วยความไม่รู้หรือด้วยความบริสุทธิ์ใจ จึงยังคงปรากฏอยู่ค่อนข้างมาก นอกจากนี้ การทุจริตของข้าราชการอยู่ที่ตัวข้าราชการปัญหาที่เกิดจากความคิด ความไม่มีประสิทธิภาพของตัวระบบ และปัญหาของตัวข้าราชการไม่ว่าจะเป็น

เรื่องของรายได้ สวัสดิการจริยธรรมในการทำงาน ความคาดหวังและโอกาสในชีวิตของตัวข้าราชการ การบริหารราชการแผ่นดินเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุด ประการหนึ่งของการเกิดการทุจริตในวงราชการ อันนำไปสู่การสูญเสียเงินรายได้ของรัฐบาล ความไม่เสมอภาคในการให้บริการของข้าราชการ แก่ผู้ติดต่อประชาชนผู้เสียภาษีไม่ได้รับบริการ ที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2561, หน้า 5-6)

พระพุทธศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี เพราะคนดีเป็นที่ปรารถนาและที่ต้องการในทุก กิจการ คนดีทำให้ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติเจริญและมีความสุข คุณธรรมคือ คุณสมบัติและสัญลักษณ์ของคนดี เป็นหลักถือ ปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของสัตบุรุษคือ คนดี หรือคนในอุดมคตินั้นเอง ในสังคมชาวพุทธ คนดี คุณธรรมย่อมเป็นผู้ควรค่าแก่ความรัก เกียรติ ศักดิ์ศรี และการยกย่องสรรเสริญจากผู้อื่น ดังนั้น การพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้นำด้วยหลักคุณธรรม ทางพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อ มนุษย์ตาม หลักฆราวาสธรรม 4 ที่ว่า 1) สัจจะ คือ ความจริงสิ่งประเสริฐเกิดชื่อเสียงและศรัทธา 2) ทมะ คือ เกิดการข่มบ่มนิสัยจิตใจให้ปัญญา 3) ขันติ คือ ความอดทนขยันหมั่นเพียรต่อหน้าที่ ย่อมมีทรัพย์ 4) จาคะ คือ ช่วยให้บริจาคนามบุญมี ผูกมิตรไมตรีไว้ได้ในการอบรมให้แก่เด็กและ เยาวชน เพื่อหล่อหลอมให้เป็นเยาวชนที่ดี เป็นพลเมืองที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อ ประเทศชาติ (พระสมทบ ถิรปัญโญ (รุ่งมิตร จรัสแสง), 2554, หน้า 1)

2. แนวคิดตามหลักฆราวาสธรรม 4 ประการ

แนวคิดฆราวาสธรรมหรือธรรมสำหรับ ชีวิตคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ อรรถาธิบายว่า 1) สัจจะ ความ ซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน เป็นหลักสำคัญที่จะให้เกิด ความไว้วางใจและไม่ตรีจิตสนิทต่อกัน ขาดสัจจะ เมื่อใดย่อมเป็นเหตุเกิดหาวดระแวงเป็นจุดเริ่มต้น ความแตกแยก 2) ทมะ การรู้จักควบคุมอารมณ์ ข่มใจระงับความรู้สึกต่อข้อบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขปรับนิสัยและอัธยาศัย ให้ประสานเข้าหากันได้ ไม่ตั้งตนเอาแต่ใจและ อารมณ์ของตน ผู้ขาดธรรมข้อนี้ทำให้คนในองค์กร ไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข 3) ขันติ ความอดทน อดกลั้น ต่อความหนักหนาสาหัส ทั้งหลายทั้งจากถ้อยคำหรือกิริยาอาการจากฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งที่ล่วงเกินโดยตั้งใจหรือไม่ เมื่อเกิดภัยพิบัติ คับขันก็ไม่ตีโพยตีพาย มีสติอดกลั้น คิดอุบายใช้ ปัญญาแก้ไขเหตุการณ์ให้ลุล่วงไปด้วยดี 4) จาคะ ความเสียสละ ความเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจความสุข ส่วนตน เห็นประโยชน์ส่วนรวม ไม่คับแคบเห็น แก่ตัว (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543)

ดังนั้น ฆราวาสธรรม 4 ประการ ได้แก่ สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์จริงใจ ทำให้เกิดความไว้วางใจและไม่ตรีจิตสนิทต่อกัน ทมะ การรู้จักบังคับ ควบคุมอารมณ์ข่ม ระงับใจฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไข ข้อบกพร่องปรับนิสัยและอัธยาศัยให้เข้าหากันได้ ขันติ ความอดทนอดกลั้น ต่อความลำบากทั้งหลาย จาคะ ความเสียสละเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ต่อกัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543)

ความหมายของขรवासธรรม 4 ขรवासธรรม คือ ธรรมของคนผู้ครองเรือน มีศรัทธา ประพฤติธรรม 4 ประการคือ สัจจะ ธรรมะธิดีและจาคะ ตายแล้วย่อมไม่เศร้าโศก 1) สัจจะ เป็นเหตุให้ได้เกียรติ 2) ทมะ เป็นเหตุให้ได้ปัญญา 3) ขันติ เป็นเหตุให้หาทรัพย์ได้ และ 4) จาคะ เป็นเหตุให้ผูกมิตรไว้ได้ คนผู้ครองเรือน ประพฤติขรवासธรรม 4 ประการ ตายแล้วย่อมไม่เศร้าโศก (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543)

สรุปได้ว่า ขรवासธรรม 4 ประการคือ สัจจะคือความซื่อสัตย์ จริใจต่อกันเป็นหลักสำคัญที่จะให้เกิดความไว้วางใจและไม่ตรีจิตสนิทต่อกัน ทมะ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกันรู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขข้อบกพร่องปรนินัยและอหิยาศัยให้กลมกลืนประสานเข้าหากันได้ ขันติ ความอดทนอดกลั้น ต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลาย จาคะ ความเสียสละ ความเผื่อแผ่ แบ่งปันตลอดถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน จากที่ได้ศึกษามาข้างต้นนี้มีใช้ประสงค์เป็นข้อปฏิบัติจำกัดเฉพาะในระหว่างคู่ครองเพียง 2 คนเท่านั้น แต่มุ่งหมายให้ใช้ทั่วไปในชีวิตการครองเรือนทั้งหมด โดยยึดถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานของจิตใจ ในการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีงามกับคนทั้งหลายที่จะอยู่ร่วมหรือติดต่อเกี่ยวข้องกันให้เหมาะสมตามฐานะนั้นๆ เพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ชีวิตของตนเอง และแก่ชีวิตของคนอื่นๆ ในสังคม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543)

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายของ ขรवासธรรมออกเป็น 2 ประการ คือ ประการแรก

เป็นธรรมธรรมดาที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ ประการที่ 2 เป็นธรรมที่ใช้เป็นหลักในการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติธรรมข้ออื่นๆ ให้สำเร็จ 1) เป็นธรรมธรรมดาที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ สัจจะ หมายถึง ซื่อตรงต่อเพื่อนฝูงซื่อตรงต่อลูกเมีย ซื่อตรงต่อเวลา ซื่อตรงต่อการทำงาน ทมะ หมายถึง ข่มใจ อย่าให้เกิดโทสะ อย่าให้เกิดความรักหรือความเกลียด ขันติ หมายถึง อดทนต่อความร้อน ความหนาว ความเหนื่อย อดทนต่อคำด่า จาคะ หมายถึง การให้ทาน รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อนบ้าน มิตรสหาย 2) เป็นธรรมที่ใช้เป็นหลักในการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติธรรมข้ออื่นๆ ให้สำเร็จ สัจจะ หมายถึง ความจริงใจ ความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติในสิ่งนั้น เมื่อจะทำสิ่งใดหรือปฏิบัติธรรมข้อใดแล้วก็ควรตั้งใจจริง ทำอย่างสุดความสามารถ ทำให้ถึงที่สุด ดังเช่นเมื่อพระพุทธเจ้าทำความเพียรเพื่อตรัสรู้ ก็ได้ตั้งสัจจาธิษฐานว่า แม้จะเหลือเพียงแต่กระดูกก็จะไม่ลุกขึ้นจากที่นั่งถ้าไม่บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ (พุทธทาสภิกขุ, 2523, หน้า 55)

พุทธทาสภิกขุสรุปว่า สัจจะ หมายถึง ความจริงในสิ่งที่จะกระทำ สัจจาธิษฐานคือตั้งจิตด้วยสัจจะมันลงไปในการทำ ในการที่จะประพฤติ เพื่อละกิเลส ทมะ หมายถึง การบังคับตัวเอง เป็นธรรมที่จะใช้สกัดกั้นความโกรธในขั้นเริ่มต้น แต่ถ้าบังคับไม่ได้หรือบังคับไม่อยู่ก็ใช้ธรรมะข้ออื่น เช่น ปัญญา ขันติ และอื่นๆ เข้าช่วย ขันติ หมายถึง ความอดกลั้น ความอดได้รอได้ คอยได้ เป็นเครื่องห้ามความพลุนผัน ความโกรธ ขันติเป็นแกนกลางในการประพฤติพรหมจรรย์ของผู้บำเพ็ญพรตทั้งหลาย คนส่วนใหญ่มักไม่ชอบ

อดกลั้น เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องเสียเกียรติหรือ ขี้แพ้ แต่ถ้ารู้จักฝึกอดกลั้นหรือฝึกให้มีขันติได้มากๆ ก็จะเป็นคนที่ไม่โกรธง่าย จาคะ หมายถึง สละการ ให้อทาน สละกิเลสตามโอกาสที่ต้องสละ เป็นรูรั่วที่ ระบายกิเลสออก (พุทธทาสภิกขุ, 2523, หน้า 55)

สรุปได้ว่า ขงจื๊อธรรม 4 เป็นธรรม นำมาซึ่งความสุขความเจริญ ความสามัคคีอัน ควบคุมบุคคลไว้ให้กลมเกลียวกัน และชีวิตของ ผู้ครองเรือนต้องมีการสมาคมกับคนอื่นต้องมีความ จริ่งใจต่อเขาต้องรู้จักข่มจิตของตนเมื่อประสบ เหตุการณ์ไม่ดี ต้องมีความอดทนเพื่อต่อสู้กับชีวิต และในบางครั้งต้องบริจาคนิสัยของตนเมื่อเห็น คนอื่นเดือดร้อน ขงจื๊อธรรมข้อที่ 1 สัจจะ หมายถึง ความสัตย์ ความเชื่อ มีความจริง มีความตรง มีความแท้ ข้อที่ 2 ทมะ หมายถึง พยายามปรับปรุง ตนเองให้ดียิ่งขึ้นเรื่อยๆ ขจัดนิสัยที่ไม่ดีออกไปเสีย จากตนเองพยายามฝึกหัดบังคับจิตใจตนเอง โดยเริ่ม จากบังคับทีละเล็กทีละน้อย เมื่อทำบ่อยๆ ครั้งก็จะ ทำให้เกิดเป็นนิสัย ข้อที่ 3 ขันติ คือ ความอดทน ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งทาง จิตใจ ข้อที่ 4 จาคะ หมายถึง ความเสียสละ ตัดใจ ตัดกรรมสิทธิ์ของตน ตัดความยึดถือความเสียสละ มี 2 คือ สละวัตถุ หมายถึง การแบ่งปันกันกิน แบ่งปันกันใช้รวมทั้งการทำบุญให้ทาน และสละ อารมณ์ หมายถึง ไม่ผูกโกรธใครไม่พยายาหา โดยเฉพาะผู้นำของเยาวชนในโรงเรียนที่จะเป็น แบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนหรือเยาวชนทั่วไป ควรได้รับการปลูกฝังด้วยหลักธรรมขงจื๊อธรรม 4 ซึ่งเน้นความมีคุณธรรมทั้งด้านความมีสัจจะ ความมีทมะ ความมีขันติ และมีจาคะ ให้เกิดขึ้น

อย่างดีด้วย เพื่อให้มีจริยธรรมและมีคุณธรรม เพราะหลักขงจื๊อธรรม 4 หมายถึง ธรรมสำหรับ คฤหัสถ์ในการครองชีวิต

3. ความสำคัญและประโยชน์ของขงจื๊อธรรม 4 ประเภท

ขงจื๊อธรรมสามารถประพฤติปฏิบัติ ได้ 3 ทาง ได้แก่ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ ได้แก่ 1) ทางกาย คือ การทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ ถือว่า เป็นการปฏิบัติธรรมทางกาย 2) ทางวาจา คือ การใช้คำพูดที่สุภาพ และแสดงถึงความมีเมตตาจิต ในการติดต่อสื่อสารกับคู่สนทนา ตลอดจนการ กล่าวอ้างอิงถึงผู้อื่นในเชิงบวก ถือว่าเป็นการปฏิบัติ ธรรมทางวาจา 3) ทางใจ คือ การคิดดี ความ ปราศรณาดี ความพลอยยินดี ความเมตตากรุณา ความสงสารและความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น ถือว่าเป็นการปฏิบัติธรรมทางใจ

ดังนั้น การที่บุคคลในสังคมจะสามารถ ดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข จำเป็นต้องมีความเอื้อ อาทรช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยแต่ละ บุคคลจะต้องปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบ หมายอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบทบาทที่ ตนเองได้รับและพึงระลึกอยู่เสมอว่า อะไร คือ ความชั่วที่ควรละ อะไร คือ ความดีที่พึงกระทำ และตระหนักอยู่เสมอว่า การทำงาน คือ การปฏิบัติ ธรรมอย่างหนึ่ง โดยนำหลักพุทธธรรมซึ่งมีอยู่เป็น จำนวนมากที่พุทธศาสนิกชนพึงประพฤติปฏิบัติมา ประยุกต์ใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการ ดำเนินชีวิต หลักพุทธธรรมข้อหนึ่งที่บุคคลทั่วไปพึง

ยึดมั่นถือปฏิบัติตามเพื่อผลสำเร็จในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยเฉพาะหลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือน เรียกว่า หลักฆราวาสธรรม 4 ซึ่งสามารถนำมาบูรณาการเพื่อใช้ในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ฆราวาสธรรม 4 เป็นคำสอนของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลักธรรมที่พระองค์ทรงมอบสำหรับผู้ครองเรือนได้ปฏิบัติ เพื่อเสริมให้มีความสุขในชีวิตยิ่งขึ้น ประกอบด้วยหลักธรรม 4 ข้อ ได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ เมื่อกล่าวถึงความสำคัญของฆราวาสธรรมแล้วย่อมมีความสำคัญมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเกี่ยวกับเรื่องการทำงานร่วมกันของบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ (พุทธทาสภิกขุ, 2523, หน้า 55)

สรุปได้ว่า ฆราวาสธรรม 4 ประการ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ มุ่งหมายให้ใช้ประชาชนทั่วไปในชีวิตการครองเรือนทั้งหมดยึดถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานของจิตใจในการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีงามกับคนทั้งหลาย ที่จะอยู่ร่วมหรือติดต่อเกี่ยวข้องกันให้เหมาะสมตามฐานะนั้นๆ เพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ชีวิตของตนเองและแก่ชีวิตของคนอื่นๆ ในสังคม

4. องค์ประกอบของฆราวาสธรรม 4

คำสอนพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้ามีคุณธรรม 4 อย่างคือ 1) สัจจะ ความจริง เช่น ซื่อสัตย์ต่อกัน 2) ทมะ ความฝึกฝนปรับปรุงตน เช่น รู้จักข่มใจ ควบคุมอารมณ์ บังคับตนเองปรับตัวเข้ากับการงานและสิ่งแวดล้อมให้ได้ดี 3) ขันติ ความอดทน 4) จาคะ ความเสียสละเพื่อแผ่

แบ่งปัน มีน้ำใจถ้าเยาวชนแต่ละคนพยายามปลูกฝัง และบำรุงให้เจริญงอกงามโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุขความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาประเทศชาติให้เจริญมั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้

ดังนั้น หลักฆราวาสธรรมมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือกำกับชีวิตผู้ครองเรือน เป็นเครื่องมือ เป็นหลักธรรมกำกับพัฒนาชีวิตให้สูง มีคุณค่ามากขึ้นประกอบด้วยความประพฤติ 4 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความจริงใจ การข่มใจ บังคับควบคุมจิตใจตนเอง ความอดทน มุ่งมั่นในการทำงาน การเสียสละ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การปฏิบัติตามฆราวาสธรรม 4 ประการนี้จะเป็นอานิสงส์ให้เกิดความสุข ความเอื้ออาทร ความสมานฉันท์ของบุคคลในสังคมได้อย่างยั่งยืนไปในที่สุด (พุทธทาสภิกขุ, 2523, หน้า 55)

5. ความเป็นมาและความหมายของการทุจริต

ความหมายการทุจริต (Corruption) คำว่า “ทุจริต” ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1(1) หมายถึง เพื่อแสวงหา ประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

คำว่า ทุจริตต่อหน้าที่ ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 4 หมายถึง การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่ง หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิมีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้ตำแหน่งหน้าที่ทั้งนี้เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควร

ได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

คำว่า มิชอบ หมายความว่า ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ คำสั่งของผู้บังคับบัญชา มติ คณะรัฐมนตรีแบบธรรมเนียมของทางราชการ หรือตามทำนองคลองธรรม คือ ไม่เป็นไปตามทางที่ถูกที่ควร

สรุปได้ว่า การทุจริตประพฤติมิชอบเป็นปัญหาที่สังคมและหยั่งรากลึกใน สังคมไทยมานาน ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคงของประเทศ รวมถึงภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นต่อสายตาของประชาคมโลก การทุจริตประพฤติมิชอบ อาจมีความหมายหลายมิติ และมองได้หลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้ตำแหน่งหน้าที่การงานเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบ เป็นเรื่องของการรับเงินสิ่งของที่มีค่าเพื่อกระทำการหรือละเว้น กระทำการบางอย่างทั้งในแง่การยกยอก การแอบอ้างเองประมาณหรือทรัพย์สินของรัฐไปเป็นของตน การเลือกจ้างหรือให้สัมปทาน เฉพาะพรรคพวกผู้สนับสนุนตนเท่านั้น การใช้ตำแหน่งหน้าที่ของรัฐ เอื้อประโยชน์ให้บริษัทของตนเองและพรรคพวก ผลประโยชน์ขัดแย้งหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) และการเอื้อประโยชน์ (Trading Influence) การที่ให้บริษัทให้สัญญาจะ ให้ผลประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่รัฐในทางอ้อมไทย

6. สาเหตุของการทุจริต

การทุจริตเป็นหนึ่งในประเด็นที่ทั่วโลกแสดงความกังวล อันเนื่องมาจากเป็นปัญหาที่มี

ความซับซ้อน ยากต่อการจัดการและเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน เป็นที่ยอมรับกันว่าการทุจริตนั้นมีความเป็นสากล เพราะมีการทุจริตเกิดขึ้นในทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา การทุจริตเกิดขึ้นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน หรือแม้กระทั่งในองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรหรือองค์กรเพื่อการกุศลในปัจจุบัน การกล่าวหาและการฟ้องร้องคดีการทุจริตยังมีบทบาทสำคัญในด้านการเมืองมากกว่าช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลในหลายประเทศมีผลการปฏิบัติงานที่ไม่โปร่งใสเท่าที่ควรองค์กรระดับโลกหลายองค์กรเสื่อมเสียชื่อเสียง เนื่องจากเหตุผลด้านความโปร่งใส สื่อมวลชนทั่วทั้งโลกต่างเฝ้ารอที่จะได้นำเสนอข่าวอื้อฉาวและการประพฤติผิดจริยธรรมด้านการทุจริต โดยเฉพาะบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งระดับสูงต่างถูกเฝ้าจับจ้องว่าจะถูกสอบสวนเมื่อใด

อาจกล่าวได้ว่า การทุจริตเป็นหนึ่งในปัญหาใหญ่ที่จะขัดขวางการพัฒนาประเทศให้เป็นรัฐสมัยใหม่ซึ่งต่างเป็นที่ทราบกันดีว่าการทุจริตควรเป็นประเด็นแรกๆ ที่ควรให้ความสำคัญในวาระของการพัฒนาประเทศของทุกประเทศ เห็นได้ชัดว่าการทุจริตส่งผลกระทบอย่างมากกับการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่นเดียวกันกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกก็มีความกังวลในปัญหาการทุจริตด้วยเช่นเดียวกัน โดยเห็นพ้องต้องกันว่าการทุจริตเป็นปัญหาใหญ่ที่กำลังขัดขวางการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ให้ก้าวไปสู่รัฐสมัยใหม่และควรเป็นปัญหาที่ควรจะต้องรีบแก้ไขโดยเร็วที่สุด การทุจริตนั้น อาจเกิดขึ้นได้ในประเทศที่มี

สถานการณ์ ดังต่อไปนี้

1. มีกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อกำหนดจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางธุรกิจ ซึ่งจะเปิดโอกาสที่จะทำให้เกิดเศรษฐกิจ หรือมูลค่าเพิ่มหรือกำไรส่วนเกินทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมาตรการหรือข้อกำหนดดังกล่าวมีความซับซ้อน คลุมเครือเลือกปฏิบัติ เป็นความลับหรือไม่โปร่งใส

2. เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีสิทธิขาดในการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งให้อิสระในการเลือกปฏิบัติเป็นอย่างมากกว่าจะเลือกใช้อำนาจใดกับใครก็ได้

3. ไม่มีกลไกที่มีประสิทธิภาพหรือองค์กรที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลและจัดการต่อการกระทำใดๆ ของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนา การทุจริตมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมาก โดยไม่ใช่เพียงเพราะว่าลักษณะประชานิยมแตกต่างจากภูมิภาคอื่นที่พัฒนาแล้ว หากแต่เป็นเพราะกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนานั้นมีปัจจัยภายในต่างๆ ที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อการเกิดการทุจริต อาทิ 1) แรงขับเคลื่อนที่อยากมีรายได้เป็นจำนวนมากอันเป็นผลเนื่องมาจากความจน ค่าแรงในอัตราที่ต่ำ หรือมีสภาวะความเสี่ยงสูงในด้านต่างๆ เช่นความเจ็บป่วย อุบัติเหตุ หรือการว่างงาน 2) มีสถานการณ์หรือโอกาสที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตได้เป็นจำนวนมากและมีกฎระเบียบต่างๆ ที่อาจนำไปสู่การทุจริต 3) การออกกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เข้มแข็ง 4) กฎหมายและประมวลจริยธรรมไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย 5) ประชากรในประเทศยังคงจำเป็นต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติอยู่เป็นจำนวนมาก

6) ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง และเจตจำนงทางการเมืองที่ไม่เข้มแข็ง

ดังนั้น ปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวจะนำไปสู่การทุจริต ไม่ว่าจะเป็นทุจริตระดับบนหรือระดับล่างก็ตาม ซึ่งผลที่ตามมาอย่างเห็นได้ชัดเจนมียุทธศาสตร์หลายประการ เช่น การทุจริตทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศด้านความโปร่งใสนั้นเลวร้ายลง การลงทุนในประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนักลงทุนต่างชาติลดน้อยลง ส่งผลกระทบทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจลดน้อยลงไปด้วยเช่นกัน หรือการทุจริตทำให้เกิดช่องว่างของความไม่เท่าเทียมที่กว้างขึ้นของประชากรในประเทศหรืออีกนัยหนึ่งคือ ระดับความจนนั้นเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่กลุ่มคนรวยกระจุกตัวอยู่เพียงกลุ่มเล็กๆ กลุ่มเดียว นอกจากนี้การทุจริตยังทำให้การสร้างและปรับปรุงสาธารณูปโภคต่างๆ ของประเทศนั้นลดลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งยังอาจนำพาประเทศไปสู่วิกฤติทางการเงินที่ร้ายแรงได้อีกด้วย (สำนักป้องกันการทุจริตภาคประชาสังคม และการพัฒนาเครือข่ายสำนักงาน, 2557, หน้า 10)

7. แนวทางการนำขรรษาธรรมไปใช้ในการป้องกันทุจริต

การปฏิบัติตามคุณธรรม 4 ประการ เป็นคุณธรรมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 ทรงนำเอาคำแปลพระศาสนาธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ที่เรียกว่าขรรษาธรรมมารวมเป็นพระบรมราโชวาท เพื่อเป็นหลักให้ประชาชนคนไทยทุกคนได้ศึกษา และนำไปปฏิบัติปลูกฝังให้เจริญงอกงามในจิตใจจะช่วยให้ประเทศ

ชาติเกิด ตามคุณธรรม 4 ประการ ดังนี้

คุณธรรมประการที่ 1 คือ การรักษาความ
สัจความจริงใจต่อตัวเองที่ ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็น
ประโยชน์และเป็นคุณธรรมความสัจ คือ สัจจะ
ความจริงใจ เป็นคนพูดจริงทำจริงอย่างใดก็ปฏิบัติ
อย่างนั้นเป็นปกตินิสัย เป็นที่ยอมรับของสังคม
ซึ่งตรงข้ามกับคนไม่มีสัจจะความจริงใจเป็นคน
ใจคอโลเล พูดไม่จริง ทำไม่จริงเป็นคนปากกับใจ
ไม่ตรงกันดังคำพังเพยที่ว่า เมื่อไม่ทำตักปากว่า และ
จะเอาหน้าไปไว้ที่ไหน คนที่ไม่มีสัจจะอยู่ในจิตใจ
เป็นบุคคลที่ไร้ค่าเป็นบุคคลที่สังคมไม่ปรารถนา

คุณธรรมประการที่ 2 คือ การรู้จักข่มใจ
ตนเอง ให้ประพฤติและปฏิบัติ อยู่ในความสัจ
ความดีนั้นคุณธรรมข้อนี้แยกได้เป็น 2 ประการคือ
รู้จักข่มใจตนเอง ให้ประพฤติและปฏิบัติอยู่ใน
ความสัจ ความดีด้วยตนเอง ไม่ให้โลภอยากได้ใน
ทางทุจริตผิดศีลธรรม ไม่ให้โกรธเคืองคิดอาฆาต
พยาบาทจองเวรไม่หลงงมงายคนที่มีความข่มใจจะ
เป็นคนเก็บอารมณ์เก่ง ไม่แสดงอาการผิดปกติดอก
นอกหน้าตามคำพังเพยที่ว่า "เก็บน้ำใจขุนไว้
ข้างใน นำน้ำใส่ไว้ข้างนอก"การฝึกใจ หมายถึง
การรู้จักฝึกฝนตนเองรู้จักฝึกตัวฝึกใจปรับปรุงแก้ไข
ตัวเอง ให้เหมาะสมกับภาวะและสถานะของตน
เป็นการรู้จักยับยั้งใจไม่ถลาลงไปสู่ ความผิด ความ
เสียหาย

คุณธรรมประการที่ 3 คือ การอดทน
อดกลั้น และอดอ้อม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความ
สุจริต ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุประการใด เป็นคุณธรรม
ที่สามารถแยกได้เป็น 6 อย่าง ได้แก่ 1)การอดทน
ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจ ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุ

ประการใด 2) การอดทน ที่จะไม่ประพฤติล่วง
ความสัจสุจริต ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุประการใด 3)
การอดกลั้น ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจ ไม่ว่าจะเป็น
เหตุประการใด 4) การอดกลั้น ที่จะไม่ประพฤติ
ล่วงความสุจริต ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุประการใด 5)
การอดอ้อม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจ ไม่ว่า
จะเป็นด้วยเหตุประการใด 6) การอดอ้อม ที่จะไม่
ประพฤติล่วงความสุจริต ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุ
ประการใด

คุณธรรมประการที่ 4 การรู้จักละความชั่ว
ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของ
ตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง คุณธรรม
ข้อนี้เป็นการสอนให้ละวาง 2 อย่างคือ 1) ละวาง
ความชั่ว 2) ละวางความทุจริตและสละประโยชน์
ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของ
บ้านเมือง ที่เกิดขึ้น ความสำคัญของตนเอง
สังคม เงื่อนไขทางสังคม และศาสนาเป็นต้น เช่น
การพิจารณาถึงชาติ ตระกูล อายุ จิตใจที่เข้มแข็ง
การศึกษา เสี่ยงครหาจากคนอื่น ความรู้สึกตำหนิ
ตนเอง โทษทางบ้านเมือง การตกนรก หลังจากตาย
เป็นต้น ความรู้สึกสำนึกเหล่านี้จะค่อยๆ สำนึก
เห็นถึงคุณค่า ความมั่งคั่ง อันเกิดขึ้นจากการ
มีความละเอียดถี่ถ้วน และความสะอาดบริสุทธิ์ต่อบาป
และผลบาป (พระครูโสภณคณาภรณ์ (การสื่อสาร
ส่วนบุคคล, 2, 2522)

8. สรุป

การแก้ไขปัญหาการทุจริตนอกจากใช้
มาตรการทางกฎหมายหรือ มาตรการบังคับเด็ด
ขาดทางปกครองแล้ว “ศาสนา” โดยเฉพาะ

แนวทางหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธที่มีความเป็นเหตุเป็นผล สอนว่ามีการกระทำก็ย่อมมีผลของการกระทำที่ตามมาโดยผู้กระทำย่อมได้รับผลนั้น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยไม่อาจให้ผู้ได้รับผลนั้นแทนได้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม ซึ่งหากมีการปลูกฝังจิตสำนึก เริ่มตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน ให้มีความความเกรงกลัวต่อการทำความผิดเนื่องจากจะเป็นบาปและได้รับผล กรรมตามมาน่าจะมีส่วนช่วยให้ผู้ที่กระทำความผิดเกิดความยับยั้งชั่งใจ ไตร่ตรอง ละอายต่อบาป ตามหลักธรรมเรื่อง หิริ-โอตตัปปะ ซึ่งหิริ คือความละอายต่อบาป ละอายต่อการทำความชั่ว ส่วน โอตตัปปะ คือความเกรงกลัวต่อบาปหรือการทำความชั่ว

สังคมทุกวันนี้ บุคคลเริ่มที่จะขาดหลักธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจ ห่างไกลพระพุทธศาสนาและไม่ให้ความสำคัญต่อคำสอนของพระพุทธศาสนา ไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ส่งผลให้เกิดการทุจริตในวงกว้าง เพราะมองว่าการทุจริตเป็นเรื่องปกติที่ใครๆ เขาก็ทำกัน ความคิดเช่นนี้ถือว่าเป็นค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องหันมาตระหนักและให้ความสำคัญกับหลักธรรมทางศาสนา ควบคู่ไปกับการดำรงตนในชีวิตประจำวัน การทำงาน การอยู่ร่วมกัน เพราะหากถ้าบ้านเมืองใดขาดคุณธรรม สังคมและประเทศชาติบ้านเมืองนั้นย่อมเป็นการยากที่จะอยู่ร่วมกัน

อย่างสงบสุขได้

9. องค์ความรู้ที่ได้รับ

หลักฆราวาสธรรม 4 ในการป้องกันทุจริตเป็นหลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือน ประกอบด้วย 4 ประการ คือ สัจจะ การประพฤติด้วยความสุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง พูดความจริง มีความจริงใจ ต่อหน้าที่ การงานของตน ทมะ การฝึกฝนอบรมตนเอง และข่มใจตนเองไม่ให้ไปยึดติดกับอบายมุข คือความโลภอยากได้ อยากมีในสิ่งที่ไม่ใช่ของของตน ความโกรธ ความหลง มีการปรับปรุงตัวทั้งในด้านจิตใจ และการกระทำ ด้วยปัญญาเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในหน้าที่การงานหรือสิ่งที่กระทำอยู่นั้น ขันติ ความอดทน หมายถึงอดทนต่อกิเลส ต่อสิ่งยั่วยุ ต่อราคะที่จะเข้ามาครอบงำจิตใจ ของตนไม่ให้หลงไปกระทำความผิดนั้นๆ อดกลั้นต่อปัญหาอุปสรรค รวมถึงสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาทางใจ อาทิ ความยากลำบากในการงาน คำตำหนิจากผู้อื่น และจากะ การสละ รวมถึงการสละกิเลส สละอารมณ์ออกไปจากใจของตน ไม่ยึดมั่นถือมั่น ต่อสิ่งต่างๆ ที่เข้ามายั่วยุจิตใจของเรา ความเสียสละจากความสุข และผลประโยชน์ของตน รวมถึงการ ละจากกิเลส ทำให้เป็นผู้มีความใจกว้าง รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และพร้อมที่จะเผชิญกับความทุกข์ร่วมกับผู้อื่น ดังภาพที่ปรากฏดังนี้

ภาพที่ 1 องคฺความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *พระพุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมทบ ธิรปญโญ (รุ่งมิตร จรัสแสง). (2554). *ภาวะผู้นำของเยาวชนตามหลักฆราวาสธรรม 4: กรณีศึกษาโรงเรียนหล่มสักวิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต).
- พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2523). *ฆราวาสธรรม*. กรุงเทพฯ: พระนคร.
- สำนักป้องกันการทุจริตภาคประชาสังคม และการพัฒนาเครือข่ายสำนักงาน. (2557). *การป้องกันและปราบปรามการทุจริต*. กรุงเทพฯ: สำนักป้องกันการทุจริตภาคประชาสังคม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *คู่มือหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

